

เรื่องพิเศษ สำหรับคนพิเศษ เล่ม 5

- การพัฒนาพลังสมองเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- ปิดโรงเรียนให้ครู สอนออนไลน์
ครูหนักใจเหนื่อยกาย เพิ่มหลายเท่า
- เรื่องเล่าจากเด็กพิเศษ

สวัสดี ปีใหม่ 2565

ขออัญเชิญ คุณพระศรีรัตนตรัย
และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก
โปรดอำนวยการให้ท่านประสบกับความสุข
ความเจริญในชีวิตตลอดปีใหม่นี้

มูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

คำนำ

เรื่องพิเศษ สำหรับคนพิเศษ เล่ม 5

และแล้ว..... เราก็ก้าวสู่ช่วงเวลา'ปลายปี 2564' ที่เราต่างต้องอยู่ในภาวะวิกฤต โควิด-19 ที่ระบาคไปทั่วโลก ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของทุกคนในการดำเนินชีวิต ที่ต้องปรับตัวไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและมากมายที่ไม่มีใครเคยเจอมาก่อน การพยายามก้าวข้ามปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ นอกจากปัญหาทางเศรษฐกิจแล้วการดำเนินชีวิตในครอบครัวก็ยังต้องดำเนินต่อไปโดยเฉพาะการดูแลบุตรหลานสมาชิกในครอบครัวให้ปลอดภัยทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

สำหรับหนังสือ เรื่องพิเศษสำหรับคนพิเศษเล่มที่ 5 นี้ ศาสตราจารย์ ดร.อารี สันทรวี ได้กรุณาให้ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพลังสมองเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการดูแลเด็ก

เรื่องที่อยู่ในกระแสความสนใจของสังคมในยุคนี้อีกหนึ่งเรื่องหนึ่งคือ การเรียนออนไลน์ของเด็กแต่ละช่วงวัยโดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รูปแบบการเรียนออนไลน์นี้เป็นวิถีใหม่ของการดำเนินชีวิตในยุคนี้ ซึ่งทั้งครู ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็ก จำเป็นต้องเรียนรู้ไปด้วยกันเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ดังนั้นท่านจะได้พบกับข้อคิดจากนักวิชาการเกี่ยวกับประเด็นนี้

นอกจากนี้ท่านจะได้พบกับบทความที่เรียบเรียงจากการบอกเล่าของเด็กพิเศษ ถึงอารมณ์ ความรู้สึก ที่ทำให้เด็กรู้สึกไม่มีตัวตน หรือถูกด้อยค่าจากสังคมรอบตัว จนรู้สึก ว่าเหว่จากการไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตของเด็กโดยคนรอบข้างอาจไม่ตั้งใจ

หวังว่าท่านผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ที่มูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษฯ ได้ประมวลเนื้อหาดังกล่าวมานำเสนอท่าน ขอให้ทุกท่านมีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และพร้อมที่จะฝ่าวิกฤตในช่วงนี้ไปด้วยกัน ในช่วงส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่นะคะ

ขอบคุณและสวัสดิ์ค่ะ
ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม
ประธานมูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษฯ

สารบัญ

หน้า

สวัสดิ์ปีใหม่ 2565

คำนำ

สารบัญ

การพัฒนาพลังสมองเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	1
องค์ประกอบที่ทำให้ความสามารถของสมองแต่ละคนต่างกัน	2
สมองที่แข็งแรงสมบูรณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี	2
การนำความรู้ข้างต้นไปใช้ในห้องเรียนและที่บ้าน	3
ประเด็นพิจารณาของครู	3
พ่อแม่และครูสามารถสร้างสถานการณ์เรียนรู้ที่ดีให้เด็กได้	4
เพิ่มสิ่งทีเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็ก	4
บันได 6 ขั้นแห่งความสำเร็จ สำหรับพ่อแม่ และครูนักนวัตกรรม	5
สำหรับเด็กระดับ 3 – 6 ปี (ในโรงเรียนอนุบาล)	6
สรุป	6
ปิดโรงเรียนให้ครู สอนออนไลน์ ครูหนักใจเหนื่อยกาย เพิ่มหลายเท่า	7
เรื่องเล่าจากเด็กพิเศษ	12
กรณีที่ 1 ปกป้อง ~ ปกปิด	12
กรณีที่ 2 ยกย่อง ~ ยกเว้น	13

การพัฒนาพลังสมองเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ผู้เขียน: ศ.ดร.อารี สัณหฉวี

แนวการพัฒนาพลังสมองในบทความนี้ได้นำมาจากข้อเสนอของ Mrs. Christine Ward ซึ่งมาบรรยายให้สถาบันนวัตกรรมการศึกษาและสมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 รายละเอียดให้ศึกษาจากหนังสือของ Christine Ward สองเล่ม คือ

1. The Parents' Homework Handbook: How to guide your child to successful learning (2001) แปลเป็นไทยชื่อ มหัศจรรย์สมองของลูกรัก: เทคนิคดูแลสมองช่วยให้ลูกเรียนดี (พ.ศ. 2546)
2. Teaching to Learn: Your guide to success in the classroom (2001) แปลเป็นไทยชื่อ คู่มือสำหรับเสริมสมองของเด็กวัยเรียน (ระดับปฐมวัย-อุดมศึกษา) พ.ศ. 2548

(หนังสือที่แปลเป็นไทยสองเล่มนี้จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์แฮปปี้แฟมิลี)

เมื่อสี่สิบห้าปีก่อนนี้ เวลาเรียนจิตวิทยาการเรีเรียนรู้ มักจะศึกษาการเรีเรียนรู้ของสัตว์ เช่น สุนัข แมว ลิง ฯลฯ จากการทดลองของ พาฟลอฟ (Ivan Pavlov) ธอร์นไดค์ (Edward Thorndike) สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ฯลฯ แต่การศึกษาค้นคว้าเรื่องสมอง จากศาสตร์ด้าน neuroscience สี่สิบกว่าปีมานี้ ทำให้ได้เรีรู้ถึงการเรีเรียนรู้ของมนุษย์ ด้วยสมอง และเริ่มมีการนำมาใช้ในการศึกษาประมาณ สิบกว่าปีมานี้

ในสมองส่วนที่มีการเรีรู้มีเซลล์ประสาทที่เรียกว่า นิวรอน (neuron) ถึงแสน ล้านเซลล์ แต่ละนิวรอนมี เดนไดรต์ (dendrites) หรือใยประสาทสั้นสั้น ๆ มากมาย และแต่ละนิวรอนมีใยประสาทเส้นเดียวยาว เรียกว่า แอกซอน (axon)

เมื่อมนุษย์ได้ข้อมูล (ความรู้, ความรู้สึก ฯลฯ) เดนไดรต์จะรับมา และส่งผ่าน แอกซอนเพื่อที่จะไปเชื่อมกับเดนไดรต์ของนิวรอนอื่น

แต่การที่จะไปเชื่อมกับเดนไดรต์ของอีกนิวรอนนั้น ข้อมูลซึ่งมีลักษณะเป็นสารเคมี และมีพลังไฟฟ้า เรียกว่า นิวโรทรานสมิตเตอร์ (neurotransmitters) จะหลั่งผ่านช่องแคบเล็ก ๆ ระหว่างนิวรอน เรียกว่า ซินแนปส์ (synapses) ซึ่งถ้าผ่านไปเชื่อมกับเดนไดรต์ของอีกนิวรอนก็จะเกิดเป็น network เกิดการเรียนรู้ (บางทีก็เรียกว่า pathway)

การเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงในสมอง จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ชีวิตโดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหวปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งของ และการคิดคำนึง คิดไตร่ตรอง มองเห็นภาพในใจ ฯลฯ ถ้าประสบการณ์เหล่านั้นเราใจ ตื่นเต้น ทำให้สนใจ ก็จะทำให้มีการสร้างทางเชื่อมระหว่างนิวรอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้ และจำได้ ทางเชื่อม (pathway) นี้ก็จะแข็งแรงและมั่นคงยิ่งขึ้น ถ้ามีการทำซ้ำ ส่วนประสบการณ์ที่ไม่น่าสนใจ ไม่พอใจ ก็จะไม่มีการเชื่อมทางเชื่อม หรือทำให้ทางเชื่อมนั้นอุดตัน ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ทำให้ความสามารถของสมองแต่ละคนต่างกัน คือ

1. ลักษณะของกรรมพันธุ์ถ่ายทอดโดย DNA
2. ประสบการณ์สะสม
3. สภาพทางกาย จิต และอารมณ์ของปัจจุบันขณะ

เซลล์สมองจะคิดเรียนรู้จากประสบการณ์ สัมผัส เคลื่อนไหว ปฏิสัมพันธ์จากภายนอก ส่วนภายในสมองเองก็อาจเกิดการเรียนรู้ได้จากการจินตนาการ คิดเห็นภาพ การคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์

สมองที่แข็งแรงสมบูรณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี สมองจะแข็งแรงเกิดจาก

1. ได้อาหารที่ถูกสุขอนามัยไปเลี้ยงร่างกาย
2. มีออกซิเจนเลี้ยงสมองเพียงพอ และโลหิตในร่างกายไหลเวียนดี
3. ร่างกายไม่ขาดน้ำ
4. ร่างกายผ่อนคลาย เพราะไม่เครียด และนอนหลับเพียงพอ
5. ร่างกายและสมองซีกซ้ายและขวามีความสมดุล
6. มีโอกาสที่จะได้ทำงานในสิ่งที่ถนัด
7. รู้สึกว่ามีส่วนร่วมและสนุกสนาน
8. การได้รับกำลังใจ และได้รับการประเมินที่ช่วยเหลือให้กำลังใจ
9. ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และมั่นใจในการวางแผนและทำงาน

การนำความรู้ข้างต้นไปใช้ในห้องเรียนและที่บ้าน

1. อาหาร, พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู ควรเข้าใจเรื่องนี้และให้ความรู้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กรับประทานอาหารที่เหมาะสม
2. ออกซิเจน และการไหลเวียนของโลหิต, ครูและผู้ปกครองให้เด็กมีโอกาสดอกกำลังกายเปลี่ยนอิริยาบถ อยู่กลางแจ้งมากขึ้น แทนการนั่งดูทีวีและเล่นเกม อยู่กับที่นาน ๆ
3. น้ำเพียงพอ, ให้เด็กได้จิบน้ำบ่อย ๆ และดื่มน้ำมากพอต่อวัน
4. นอนหลับเพียงพอ, ผู้ปกครองตกลงกับเด็กถึงเวลานอน
5. มีความสมดุลชาย-ขวาของร่างกายและสมอง, ฝึกออกกำลังกาย เช่น เบนนยิม
6. มีโอกาสได้ทำงานในสิ่งที่ตนเองถนัด, ครูและพ่อแม่ควรจะศึกษาว่าเด็กมีความเก่งด้านใดในลักษณะพหุปัญญา 8 ด้าน และมีความถนัดในการเรียนแบบใด แบบฟัง ดู ร่างกายเคลื่อนไหว และพยายามให้มีโอกาสได้เรียนได้ทำในด้านที่ถนัด
7. ความมีส่วนร่วม, ให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นของเด็ก วิธีการเรียนแบบลงมือปฏิบัติ เน้นเด็กเป็นสำคัญ เน้นการมีส่วนร่วม ช่วยให้เด็กรู้สึกมีส่วนร่วม
8. การได้รับกำลังใจ, ในการประเมินเด็ก ควรใช้วิธีการประเมินที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือแก้ไข ทีละขั้น
9. ความรู้สึกภาคภูมิใจในตน, ครูและผู้ปกครองแสดงความชื่นชมในผลงานของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กทำเป็น ทำได้ พึงระวังการใช้คำพูดที่บั่นทอนกำลังใจ
10. ความเครียดมาก ๆ, เป็นปัญหาของการเรียนรู้ ครูและพ่อแม่ช่วยหาสาเหตุของความเครียดและช่วยให้เหมาะสม (การเครียดแต่สมควร ก็จำเป็นในชีวิตที่ทำให้มุ่งมั่นในการเรียนและทำงาน แต่ถ้าเครียดมากไป ก็จะเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต)

ประเด็นพิจารณาของครู

จากข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเรียนของสมอง ครูจะต้องนำไปพิจารณา ดังนี้

1. จัดห้องเรียน สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนอย่างไร ที่จะเอื้อต่อการพัฒนาสมอง
2. จัดทำแผนการสอนอย่างไรที่จะส่งเสริมให้
 - 2.1 นักเรียนที่มีวิธีการเรียนรู้ต่างกัน ได้เรียนรู้ตามแบบที่ตนถนัดได้อย่างไร

- 2.2 จะสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนได้อย่างไร
- 2.3 จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ปรึกษาหารือกันได้อย่างไร
- 2.4 ครูจะสามารถพบนักเรียน และประเมินความก้าวหน้า หรือปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างไร
- 2.5 ครูจะใช้วิธีการสอนอย่างไรบ้าง ที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนจากการกระทำจากการเคลื่อนไหว จากประสาทสัมผัสหลายด้าน จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ตลอดจนการฝึกจินตนาการ การคิดแบบต่าง ๆ

พ่อแม่และครูสามารถสร้างสถานการณ์เรียนรู้ที่ดีให้เด็กได้ ดังนี้

ลดสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

1. ความเครียด การเคี่ยวเบ็ญให้เรียนดี ๆ เก่ง ๆ เร่งรัด เร่งรีบ คาดคั้น
2. การเล่นเกมคอมพิวเตอร์
3. เสียงตะโกนอึกทึก ดนตรีจังหวะเร็ว ๆ
4. อาหารรสหวานจัด อาหารไขมันสูง อาหารผลิตภัณฑ์นมและเบเกอรี่
5. เครื่องดื่มที่มีคาเฟอีน น้ำหวาน น้ำผสมสี
6. การลงโทษ ตีเตียน
7. นั่งนิ่ง ๆ ฟังผู้ใหญ่พูด และบอกเป็นเวลานาน ๆ
8. การเรียนรู้จากผลิตภัณฑ์ที่บริษัท ร้านค้าผลิต
9. การให้อยู่แต่ในห้องเรียน หรือในบ้าน

เพิ่มสิ่งเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็ก

1. ความเงียบสงบ และการมีความสุขจากกิจกรรมการเรียนรู้
2. อาหารที่มีธาตุอาหารครบ ผัก ผลไม้ และน้ำ
3. การนอนเป็นเวลา กิจกรรมผ่อนคลาย การเคลื่อนไหวและกายบริหาร
4. ดนตรีที่มีจังหวะช้า ๆ เพื่อจิตสงบและจดจำในงาน
5. พูดคุยกับผู้ใหญ่ อภิปราย ถามและทำงานด้วยกัน
6. พัฒนาทักษะทางประสบการณ์สัมผัสด้านต่าง ๆ : การเล่นเกม เล่นกีฬา ฝึกสร้างอุปกรณ์
7. พัฒนาจินตนาการของเด็ก โดยการให้เด็กเล่น อ่านหนังสือ เล่นดนตรี

8. เรียนวิธีการเรียน วิธีการค้นคว้าวิจัย วิธีการหาคำตอบ วิธีการสร้างโครงการ
วิธีการแก้ปัญหา
9. ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลากหลาย และกับธรรมชาติ

**บันได 6 ขั้นแห่งความสำเร็จ
สำหรับพ่อแม่ และครูนักนวัตกรรม**

1

เชื่อมั่นว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ง่าย
และเป็นไปตามธรรมชาติ

2

ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี
ของพัฒนาการของสมองและการเรียนรู้

3

สร้างสถานการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
การพัฒนาสมองให้แข็งแรงแก่เด็ก

4

ใช้วิธีการสอนที่เอื้อต่อสมอง
ในฐานะที่เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู

5

สร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด
ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

6

รักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีของไทย
(ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาสมอง) และต่อต้านสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาสมอง

สำหรับเด็กระดับ 3 – 6 ปี (ในโรงเรียนอนุบาล)

1. เด็กวัยนี้เรียนรู้ภาษาได้ดี ควรพูดคุยกับเด็ก อ่านหนังสือให้ฟัง และเล่านิทานทุกวัน
2. ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งของ การกระทำด้วยตนเอง
3. ให้คุ้นเคยกับคำกลอน คำคล้องจอง ร้องเพลง เคลื่อนไหวร่างกาย
4. ของเล่นควรส่งเสริมจินตนาการ เช่น ทRAY บล็อก (ของเล่นที่ใช้แบตเตอรี่ไม่ควรใช้จนกว่า 5 ปีขึ้นไป)
5. ให้เด็กได้คุ้นเคยกับธรรมชาติ ปลูกต้นไม้ ฯลฯ
6. ไม่ส่งเสริมการดูโทรทัศน์นาน ๆ

สรุป

การพัฒนาพลังสมองเพื่อการเรียนรู้ สิ่งที่คุณต้องคำนึงคือ การบำรุงสมองด้วยอาหาร ออกซิเจน และการกระตุ้นการทำงานด้วยการให้คิด ให้ทำกิจกรรมที่กระตุ้นสมอง ชีคซ้าย และชีคขวาได้ทำงานร่วมกัน

ปิดโรงเรียนให้ครู สอนออนไลน์ ครูหนักใจเหนื่อยกาย เพิ่มหลายเท่า

ผู้เขียน: ปัญจพรรณ

สอนตามสาย ลู่ไวรัส กัดกินปอด ช่วยให้รอด ชีวิต ต่อไปได้
แต่ทักษะ อย่างอื่น ที่ต้องใช้ จะถ่ายทอด อย่างไร ให้เยาวชน

พื้นที่ที่ปรากฏข่าวการแพร่ระบาดของโรคประหลาดที่เกิดกับระบบการหายใจที่มีผู้ป่วยล้มตายมากในจีน(อู่ฮั่น) และในสหรัฐอเมริกา ก็มีการให้ข่าว(ความรู้) ในลักษณะ โยนกันไปโทษกันมาระหว่างสองชาติมหาอำนาจว่าเป็นต้นเหตุ นัยว่ามีการวิจัยสร้างอาวุธ เชื้อโรคเพื่อใช้ในการสงครามทำลายล้างยุคใหม่ และด้วยเหตุใดไม่แจ้ง เชื้อโรคจากห้องทดลองได้หลุดออกมาก่อนการวิจัยจะสิ้นสุดกระบวนการ โดยที่ส่วนของกลไกเพื่อการควบคุมและแก้ไขบำบัดยังไม่เสร็จสมบูรณ์ จนบัดนี้ยังไม่รู้ชัดว่าอะไรเป็นข่าวจริงหรือปลอม

ข้อมูลความรู้(จากสารพัดแหล่งจริงบ้างเดาสวดบ้าง) ก็ลั่งไหลออกมาทางสื่อยุคดิจิทัลนานาชนิดเป็นระลอก ๆ มีทั้งที่อ้างว่าเชื่อนี้ลอยอยู่ในอากาศรอบข้างของผู้โดยสารทุกคน ในทุกเที่ยวบินที่บินผ่านจีนกับสหรัฐ และเชื่อจะกระจายไปทุกที่ที่คนเหล่านั้นหายใจและหยิบจับ ทำให้คนไทยชาวบ้านต่างออกสั่นขวัญผวาแทบไม่กล้าหายใจเข้ากันเลยทีเดียว ต่อมาเมื่อพบว่ากลุ่มนักพนันจากบ่อนชายแดนตะวันออกทั้งก๊ก นำเชื้อโควิด

ติดตัวมา แล้วไปพ่นนวมยในบ่อนมวของกองทัพ ทำให้มีคนติดเชื้อเพิ่มขึ้น ทำให้ปึกใจ
 เชื่อกันมากขึ้นว่า เชื้อโรคนี้ออกมาจากลมหายใจของผู้ที่มีเชื้อ แล้วลอยวนอยู่ในอากาศ
 รอบตัวของผู้นั้น ใครเข้าใกล้ก็จะหายใจเข้าสู่เอาเชื้อเข้าไปด้วยโดยไม่รู้ตัว ต่อมาก็มีการ
 สรุปรกันว่า การเข้าไปชุมนุมอยู่ในบ่อนร่วมกับผู้ติดเชื้อ ทั้งบ่อนไก่ บ่อนวัว บ่อนไฟ บ่อน
 ไฮโล ทำให้ติดเชื้อทางลมหายใจ และต่อมาอีก ก็ลือกันไปว่า เชื้อนี้มันลอยอยู่ในที่
 สาธารณะทั่วไป หลายบริษัทต่างก็ผลิตหน้ากากอนามัยหลายรูปแบบออกจำหน่าย คน
 แย่งกันซื้อจนผลิตไม่ทัน ตอนนี้นี้หน้ากากหลากหลายแบบได้กลายเป็นของขลังที่ถูกปลุกเสกขึ้น
 ให้ทุกคนต้องมีติดตัวตลอดเวลา ไม่มีใครคิดว่าธนบัตรและเหรียญที่ใช้หมุนเวียนเปลี่ยน
 มีอนับครั้งไม่ถ้วนในบ่อนจะเป็นพาหะหลักของเชื้อร้ายในยุคเริ่มต้นนั้น

นอกจากการสวมหน้ากากการเข้าหากันตลอดเวลาแล้ว สิ่งที่ฝ่ายบ้านเมืองให้คนทำ
 เพิ่มขึ้นคือให้ล้างมือบ่อย ๆ เชื่อว่าสองอย่างนี้ “เอาอยู่” สำหรับคนแก่ก็เร่งให้ไปฉีดวัคซีน
 เพื่อให้ติดโรคแล้วไม่ตายเร็วและห้ามออกนอกบ้าน ส่วนเด็กวัยเรียนนั้น ง่ายมาก เชื่อว่า
 ใช้วิธีการปิดโรงเรียน เพื่อไม่ให้ทั้งเด็กทั้งครูและเจ้าหน้าที่มาพบปะร่วมทำกิจกรรมกันที่
 โรงเรียน ก็หมดปัญหา จึงมีบัญชาให้ปิดโรงเรียนทุกแห่งตราบเท่าที่โรคยังระบาดอยู่

เมื่อเริ่มมีเสียงถามแหว่มากขึ้น ๆ ว่า การปิดบ้านปิดเมือง ปิดโรงเรียน ยืดเยื้อ
 ยาวนาน มีผลทำให้นักเรียนทุกคน รวมทั้งเด็กพิเศษในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตามปกติจะไป
 เข้าชั้นเรียนกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนทุกวัน จำต้องหยุดอยู่เฉย ๆ ที่บ้านนานนับปี โดยให้แต่
 ละคนต่างพัฒนาไปตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบ้านของตนเอง ตามยถากรรมนั้น
 จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ชาติอย่างที่ไม่อาจประมาณได้อย่างแน่นอน เราก็หันมาใช้
 วิธีการที่ถนัด คือมีบัญชาให้ครูสอนตามสายเพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ตามหลักสูตรให้กับ
 เด็กแทนการสอนในชั้นเรียน เท่านั้นที่ลั่นเรื่อง แก้ปัญหาของฝ่ายบริหารได้ ไม่ยาก

ไชโย ๆๆ “ใช้วิธีสอนออนไลน์แทนเลย” ฟังดูง่ายยิ่งกว่าปอกกล้วยเข้าปาก แต่
 ความจริงเป็นเรื่องยากแสนยากยิ่งกว่าการปอกกล้วยหिनที่ยังไม่สุก ซึ่งแม้แต่ลิงที่ชอบ
 กล้วยยังยอมแพ้ มันเป็นเรื่องที่พูดง่ายแต่ทำยาก

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่ทั้งครู นักการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชน
 ทั่วไปที่ห่วงใยในอนาคตของประเทศต่างก็ทราบดี ก็คือ ในโลกยุคปัจจุบันนี้ การจั
 ดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพียงเพื่อให้เด็กสะสมความรู้ด้าน
อ่านเขียนคิดเลข ตามกรอบที่หลักสูตรกำหนดเท่านั้น ในประเทศเราเองก็ได้มีการสั่งสอน
 กันมาแต่โบราณแล้วว่า “อันความรู้อยู่ในสมุดสุดขัดสน” ซึ่งชี้ให้เห็นว่ายังมีวัตถุประสงค์

สำคัญในด้านการปลูกฝังทักษะชีวิตอื่น ที่จำเป็นสำหรับการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคตอย่างมีคุณค่าและมั่นคงอีกจำนวนนับสิบ ชนิด ที่ต้องอาศัยการฝึกฝน จากการใช้จริง ปฏิบัติการจริง ในสถานการณ์แวดล้อมในชีวิตจริง และเห็นผลจริง อันเป็นทักษะที่เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการเรียนด้วยการกระทำ (Active learning หรือ Participatory learning) ซึ่งไม่สามารถใช้มาตรการสั่งการให้ครู เทกรอกลงไปตามสาย(ท่อลำเลียง) ให้เด็กอ้าปากหรือนำภาชนะมารองรับเอาไปใส่ไว้ใน ความจำ เพื่อเอาไว้ใช้(อย่างไรก็ไม่รู้) ในอนาคตได้เลย แต่เด็กจะเรียนรู้ได้เองจาก ตา-หู-ฟัง-ติดตามความเคลื่อนไหวของตนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม (think-link-pair-share) ตั้งสติคิดด้วยตนเองแล้วลงมือทำตามที่คิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มและตัดสินใจของตนเอง

ส่วนของทักษะอื่นที่เยาวชนไทยไม่ว่าจะเป็นเด็กพิเศษหรือเด็กปกติก็ตาม จำเป็นต้องได้รับจากการฝึกฝนในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุด โดยเฉพาะคือในชั้นเรียน ได้แก่ทักษะทางสังคมหลากหลายชนิด เช่น การร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น ทักษะคิดวิเคราะห์ การคิดริเริ่ม การนำความรู้ด้านอ่านเขียนคิดเลขไปใช้แก้ปัญหาโดยใช้วิจารณญาณใน สถานการณ์จริง ทักษะการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม การยอมรับนับถือซึ่งกัน และกัน ทักษะการนับถือตนเองและการประเมินคุณค่าแห่งตน ที่ล้วนเป็นทักษะที่เด็ก ๆ เรียนรู้จากการได้คิดจินตนาการในสมอง (mental construction) แล้วลงมือทำด้วยความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น ซึ่งการได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นยุทธศาสตร์หลักที่ช่วย ได้

โดยเฉพาะในระบบการจัดการศึกษาปัจจุบัน ยังมีประเด็นสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ นักการศึกษาต้องคำนึงถึงคือ ในชั้นเรียนหนึ่ง ๆ ในโรงเรียนต่าง ๆ จะมีผู้เรียนที่มีความ หลากหลาย ทั้งด้านความสามารถและพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม เรียน รวบรวมชั้นอยู่ด้วย โดยที่ผู้เรียนมิได้ถูกจัดจำแนกโดยคัดแยกเป็นเด็กพิเศษเพื่อจัดการ เรียนการสอนพิเศษต่างหากจากกลุ่มเด็กปกติแต่อย่างใด และนี่คือโจทย์อีกข้อหนึ่งที่การ จัดการการศึกษาโดยใช้การสอนออนไลน์เป็นหลักแทนการสอนในชั้นเรียนให้ได้ผลเต็ม ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาจะต้องคิดหาคำตอบว่าจะทำได้อย่างไรหรือไม่เพียงใด

โดยสรุป ปัญหาที่นักการศึกษาจะต้องตอบให้ได้คือ จะให้ครูปลูกฝังทักษะสำคัญ นอกเหนือจากทักษะความรู้อ่านเขียนคิดเลขให้กับนักเรียนทุกคนทุกประเภทในชั้นเรียน ของตน ด้วยวิธีสอนตามสาย (ออนไลน์) ได้อย่างไร ซึ่งมันเป็นเรื่องที่น่าทึ่งแต่ทำยาก

ครูผู้สอนจะต้องหาคำตอบให้ได้ว่า การที่ครูจะปลูกฝังทักษะดังกล่าวนี้ให้เจริญพัฒนาองกงามในตัวนักเรียน โดยใช้มาตรการสอนออนไลน์ ที่มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะต่างคนต่างอยู่คนละที่คนละทิศ โดยให้ เด็กแต่ละคนนั่งนิ่งคอยจ้องฟัง -ดู ครูพูดกับเพื่อนที่ละคนอยู่บนจอ เหมือนกับการฟังนักแสดงอาชีพเล่าเรื่องตลกบนเวทีนั้น จะทำอย่างไรและเป็นไปได้เพียงใด การที่จะให้เด็ก ๆ เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ นอกเหนือจากทักษะความรู้ จากการสอนของครูที่ทำการสอนตามสายจากต่างสถานที่ต่างสิ่งแวดล้อมได้ ก็แปลว่าครูจะต้องรับภาระงานที่แสนสาหัสเพิ่มขึ้นกว่าปกติหลายเท่าตัว ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาฝึกฝนพิเศษเพิ่มเติมแบบเข้มข้น อีกมากทั้งในด้านความรู้และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการชั้นเรียนอีกด้วย

กรณีนี้จึงเห็นได้ชัดว่า การที่จะใช้วิธีการสอนออนไลน์ให้ได้ผลดีทัดเทียมการสอนในชั้นเรียนนั้น ภาระงานของครูนอกจากไม่ลดลงแล้ว ยังกลับจะเพิ่มขึ้นเกินกว่าค่าตอบแทนที่ครูได้รับอยู่หลายเท่าตัวอีกด้วย *ความสำเร็จของงานนี้หากเกิดขึ้นได้ ก็ต้องมาจากจิตวิญญาณความเป็นครูของคณะครูโดยแท้*

ทุกท่านคงนึกภาพออกว่า ในการสอนออนไลน์สำหรับระดับประถมมัธยมนั้นไม่เหมือนกับระดับอุดมศึกษาที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบและต้องการเรียนจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ส่วนนักเรียนระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาถ้าไม่มีพ่อแม่ผู้ปกครองกำกับอยู่ตลอดเวลา การเปิดจอภาพทิ้งไว้เพียงเพื่อให้ผู้สอนออนไลน์ได้ทำตามที่คุณได้เตรียมมาให้ครบตามกำหนดเวลาอย่างเดียว ก็จะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ การสื่อสารที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่สอนจึงเป็นการสื่อสารทางเดียวจากครูผู้สอนถึงนักเรียนทั้งชั้นที่อยู่คนละสถานที่โดยที่มีภาพและเสียงเชื่อมต่อให้ทุกคนได้เห็นและได้ยิน(ถ้าต้องการ) ส่วนการสื่อสารสองทางที่อาจจะบังก็จะมีลักษณะเป็นการสื่อสารเฉพาะตัวระหว่างครูกับนักเรียนคนหนึ่ง ในขณะที่บอกไม่ได้ว่านักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้น จะมีส่วนร่วมด้วยหรือไม่อย่างไร การร่วมคิดร่วมทำจึงไม่เกิดขึ้น การโต้ตอบจากหลายทางจึงอยู่ในวงจำกัดหรือไม่มีเลย *ความยากจึงอยู่ที่ครูจะต้องคิดและทำให้การเรียนการสอนแบบครูป้อนกลายเป็นการสอนแบบเด็กกับครูช่วยกันปรุง และต้องหาวิธีทำให้พ่อแม่บางรายไม่ต้องกลายเป็นผู้สื่อสารแทน ทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบประเมินแทนลูกด้วย*

สรุปว่าความสาหัสของงานนี้คือ ครูต้องทำงานหนักขึ้นหลายเท่าตัว เพราะต้องศึกษาวิเคราะห์และปรับหลักสูตร โดยแยกหรือควมรวมเนื้อหาในหลักสูตรทั้งหมด นำมาสร้างเป็นชุดเนื้อหาเฉพาะกาล กำหนดวิธีการเรียนการสอนให้มีกิจกรรมกลุ่มเล็ก ๆ ที่ครู

เป็นผู้วนเวียนให้คำปรึกษากับกลุ่มต่าง ๆ ผ่านจอ แทนที่จะเป็นผู้บรรยายป้อน โดยเปิดให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันชี้ประเด็นปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของกลุ่มตนให้ครูฟังในขณะที่นักเรียนกลุ่มอื่นได้เห็นและได้ติดตามฟังไปกับครูด้วย เท่ากับให้แต่ละกลุ่มเรียนรู้จากการคิดหาคำตอบและแก้ปัญหาเฉพาะส่วนของเนื้อหาที่ครูจัดแบ่งไว้ให้ โดยแบ่งปันประสบการณ์และคำตอบของกลุ่มผ่านจอระหว่างเพื่อนนักเรียนในชั้น ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้าสำหรับการสอนแต่ละชั่วโมงรวมถึงการวัดประเมินประสิทธิผลเมื่อการสอนเสร็จสิ้นเพื่อปรับปรุงแก้ไขด้วย

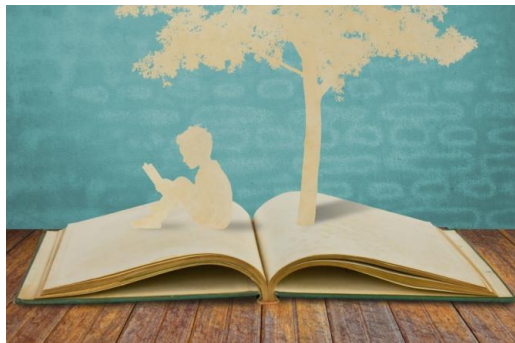
ไม่ลองทำเอง จะไม่มีทางรู้หรือกว่ายากเย็นแค่ไหน

เรื่องเล่าจากเด็กพิเศษ

ผู้เขียน: ศ.ศรียา นิยมธรรม

ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายทั้งในด้านเทคโนโลยี ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษาเราจะได้เรียนรู้ และแลเห็นความแตกต่างของบุคคลในสังคม การยอมรับและการเอื้ออาทรต่อกันในรูปแบบต่าง ๆ

ในด้านการศึกษาและจิตวิทยา เราจะได้ยินคำพูดที่เรียกบุคคลซึ่งมีความแตกต่าง รวมถึงคนพิการว่า เป็นคนพิเศษหรือคนที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนคนที่มีความสามารถพิเศษ คนเหล่านี้จะได้รับการดูแลจากสังคมมากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง ด้าน การแพทย์ การศึกษา และสังคม

เดิมทีบุคคลเหล่านี้จะได้รับการช่วยเหลือบ้างในรูปแบบของการยกเว้น เช่น เด็กพิการก็ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเรียนหนังสือ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการแพทย์ทำให้เด็กเหล่านี้สามารถเข้ารับการศึกษและพัฒนาความสามารถร่วมกับเด็กปกติได้ ในกรณีของเด็กเก่งมาก ๆ ระดับปัญญาเลิศก็ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการในการพัฒนาความสามารถที่เขามีความโดดเด่นมากกว่าการให้เพียงรางวัลว่าเป็นคนฉลาดเรียนเก่ง อย่างไรก็ตามเด็กกลุ่มนี้ในโลกของความเป็นจริงแล้ว เขาก็ยังคงมีความต้องการด้านจิตวิทยาที่หลายคนหรือหลายหน่วยงานอาจมองข้ามไป

บทความนี้จะสะท้อนความรู้สึบบางประการของเด็กกลุ่มนี้ที่ผู้เขียนได้เคยสัมผัส เพื่อเป็นข้อคิด สำหรับบทบาทของเราในการอยู่ร่วมกัน

กรณีที่ 1 ปกป้อง ~ ปกปิด

เด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งมีหลายประเภท เช่น หูหนวก ตาบอด ปัญญาอ่อน ร่างกาย พิการ สมาธิสั้น มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีปัญหาด้านการสื่อสาร ออทิสติก หรือมีความพิการซ้ำซ้อน คือมีปัญหามากกว่าหนึ่งอย่างในตัว เช่น ทั้งปัญญาอ่อนและตาบอด เป็นต้น เด็กกลุ่มนี้เมื่อแรกเกิดหรือเมื่อพ่อแม่เริ่มรู้ปัญหาของเด็กก็มักจะตกใจเศร้าใจ ผิดหวัง ทำให้มีพฤติกรรมในการเลี้ยงดูแตกต่างกันไปแล้วแต่ว่าใครจะปรับตัวเรียนรู้ได้เร็ว บางคนมีความเมตตาเอื้ออาทรแต่ก็เศร้าโศกอยู่ในส่วนลึกตลอด

จึงเลี้ยงดูเด็กแบบโอบอุ้มเพื่อให้เขาปลอดภัย การทำเช่นนี้เป็นการตัดโอกาสการเรียนรู้ของเด็กโดยไม่รู้ตัว ผู้เขียนเคยได้รับฟังความคิดของเด็กกลุ่มนี้ที่บอกว่าเขารู้ว่าพ่อแม่อยากปกป้องเขา แต่หลายครั้งเขาก็กลับรู้สึกที่พ่อแม่ต้องการปกปิดถึงความพิการหรือลักษณะที่เป็นข้อบกพร่องของเขา จนทำให้เขารู้สึกแปลกแยก บางครั้งก็รู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนเกินของครอบครัวมากกว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

กรณีที่ 2 ยกย่อง ~ ยกเว้น

เด็กหลายคนเล่าให้ฟังว่าเมื่ออยู่ที่โรงเรียนซึ่งมีโปรแกรมการศึกษาพิเศษมีครูการศึกษาพิเศษ คอยดูแลช่วยเหลือทำให้เขารู้สึกอบอุ่นใจ แต่ในบางครั้งการร่วมกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียนกับเพื่อนเพื่อนเขามักรู้สึกว่า ตัวเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนมากนัก เช่นเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่านการเขียนเพื่อนมักจะไม่ว่างใจที่จะให้ทำงานกลุ่มร่วมกัน แต่หลายคนก็ยินดีให้ใส่ชื่อในกลุ่มโดยไม่ต้องทำงานเพราะกลัวผิดพลาดเสียคะแนนด้วยรู้ว่าเขาเป็นเด็กพิเศษ เด็กที่สุขภาพไม่ดี ครูพละก็ให้ไปนั่งพัก ดูเพื่อนเล่นเพราะเกรงว่าเขาอาจเป็นลมถ้าต้องทำกิจกรรมเหมือนคนอื่น ๆ การได้รับการยกเว้นบ่อย ๆ ทำให้เด็กพิเศษรู้สึกว่าตนเองไม่เหมือนคนอื่นไม่ได้รับการยกย่องอะไร แต่ได้รับการยกเว้นอยู่เสมอ เด็กเหล่านี้จึงรู้สึกว่าตัวเองด้อยค่าและไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในชั้นเรียนและในโรงเรียน เกิดความเบื่อหน่ายในการมาโรงเรียนเพราะไม่แน่ใจว่าจะมาทำอะไรบ้างก็รู้สึกโดดเดี่ยวท่ามกลางเพื่อนฝูงมากมาย

เรื่องทำนองนี้เป็นปัญหาทางจิตวิทยา ในการพัฒนา ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (Sense of Belonging) ซึ่งเป็นความต้องการด้านอารมณ์ของมนุษย์ทุกคน ดังที่นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง คือ Abraham Maslow ผู้เขียนทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ตามลำดับขั้นห้าประการคือ ความต้องการทางร่างกายซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานในการดำรงอยู่ของชีวิต ขั้นต่อไปก็คือความต้องการความปลอดภัย การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การนับถือตนเอง และการตระหนัก ในศักยภาพของตน

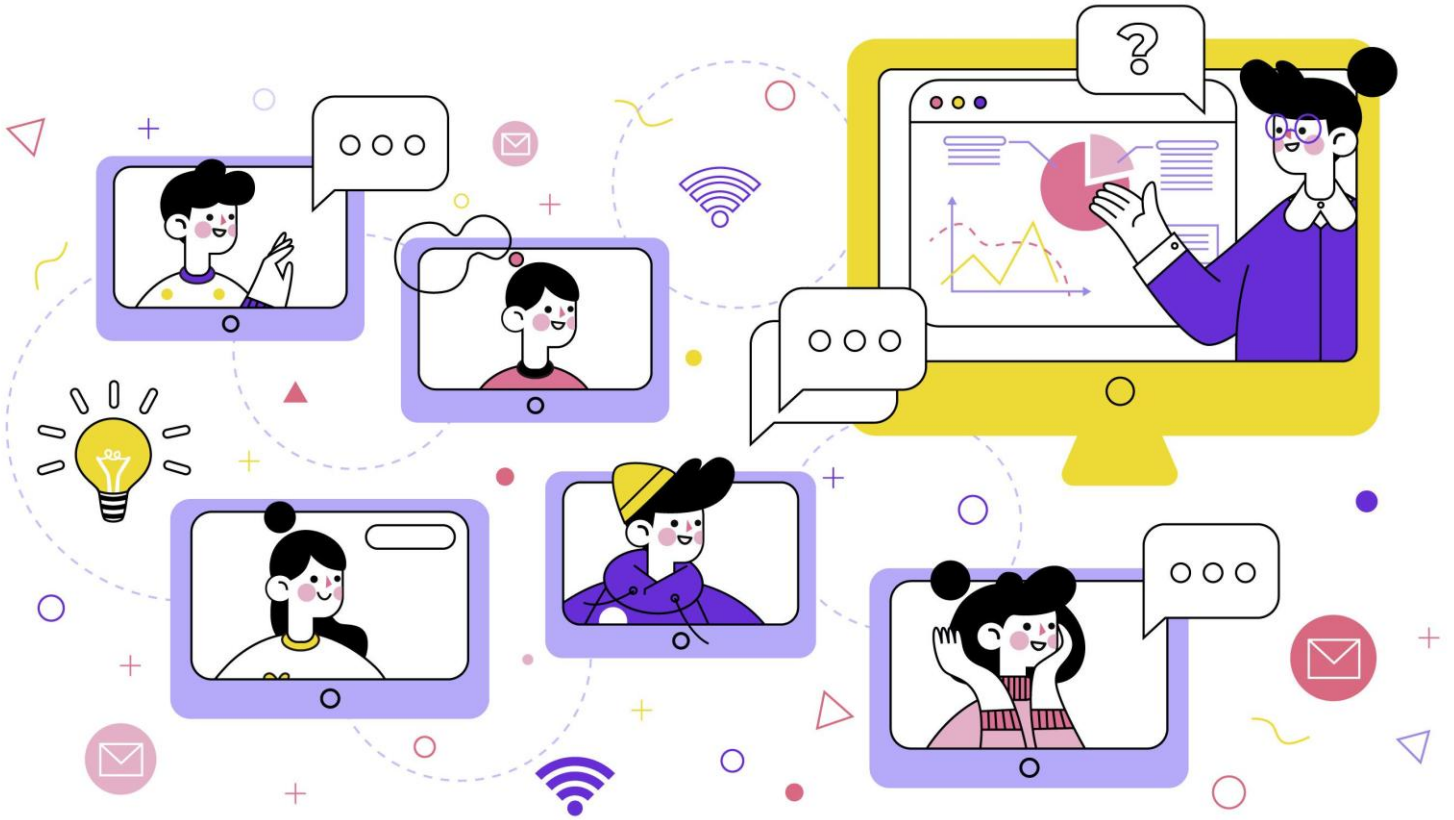
มีงานวิจัย ในช่วงปี ค.ศ. 2020 เรื่องที่ทำการศึกษากับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติและในระดับมหาวิทยาลัยถึงเรื่อง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (sense of belonging) ของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า มีความเชื่อมโยงระหว่างความรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งหรือการเป็นเจ้าของและความสุข ในภาวะทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมถึงเรื่องความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า โดดเดี่ยว ความวิตกกังวลทางสังคม การฆ่าตัวตายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าในสังคมปัจจุบันแนวโน้มของ

ความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนที่นักเรียนมีนั้นลดลง โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ข้อเสนอแนะจากการวิจัยก็คือให้เพิ่มกิจกรรมที่จะดูแลหรือพัฒนาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเด็กที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน

เพียงได้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งใจนัก
เพียงถูกรักเห็นคุณค่านับถือ
จะทุ่มเททั้งกายใจไม่ยั้งมือ
ด้วยเราคือเจ้าของต้องผูกพัน

มูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชั้น 2 อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ซอยสุขุมวิท 23 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

Website: www.SpecialEdFoundation.com

Facebook: [SpecialEd.Foundation](https://www.facebook.com/SpecialEd.Foundation)

LINE ID: @spedf

โทรศัพท์: 085-153-8245, 081-753-5830